

14. 6. 2010

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Insolvenční zákon - k některým aktuálním otázkám jeho aplikace

Insolvenční zákon č. [182/2006](#) Sb. prochází zatěžkavací zkouškou v tisících případech jeho aplikace. Jedná se bezesporu o moderní normu, která znamená značné zlepšení proti původnímu zákonu č. [328/1991](#) Sb. o konkurzu a vyrovnání. Některá ustanovení nového zákona však vyvolávají řadu otázek a diskuzí.



Jednou ze zásadních změn je nemožnost ostatních věřitelů popírat přihlášené pohledávky jiného věřitele. Zatímco dříve mohl pohledávku popírat jak úpadce, tak jakýkoli věřitel, nový zákon tuto možnost bere. Jedinou osobou, která pohledávku může popírat, je tak insolvenční správce (správce), který samozřejmě nemá dostatek informací o průběhu celého podnikání dlužníka. Správce se tak dostává do situace, kdy se musí řídit pouze předloženými doklady a nemusí brát v úvahu jakékoli připomínky ostatních věřitelů nebo úpadce. Taková situace však není dobrá, neboť ostatní věřitelé by měli mít možnost bránit tomu, aby byly uznávány sporné pohledávky jiných věřitelů, a tím bylo sníženo uspokojení jejich pohledávek.

Věřitelé pohledávek, které byly zajištěny zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, převodem práva nebo postoupením pohledávky (v dřívější terminologii „oddělení věřitelé“) byli dříve uspokojováni pouze do 70 % výtěžku zpeněžení. Nový zákon dává tímto zajištěným věřitelům možnost uspokojovat se plně ze zajištění. Zatímco dříve nezajištění věřitelé obdrželi v konkurzním řízení alespoň něco, nyní jim hrozí situace, kdy nedostanou prakticky nic, a to především v případě, kdy předmětem zajištění je podnik dlužníka nebo jeho nejvýznamnější aktiva. Tato skutečnost pak způsobuje problémy ve vztazích mezi věřiteli. Snahou nového zákona bylo vyjít vstříc bankám a zlepšit financování podnikatelů. Zajištění věřitelé, většinou banky, mají o podnikání dlužníka ty nejlepší informace, jsou schopni donutit dlužníka, aby jim doložil všechny údaje o svém podnikání a mohou jej lehce přinutit ke sjednání jakéhokoli zajištění. Nelze ani přehlédnout, že v bankách pracují profesionálové, kteří se vyznají v podnikání v jednotlivých oborech. Naproti tomu běžní dodavatelé, nezajištění věřitelé, nemají dostatečné informace o podnikání dlužníka ani sílu dosáhnout přiměřeného srovnatelného zajištění. Následně pak vznikají rozpory při vedení insolvenčního řízení, ustavování věřitelských výborů a jmenování správců.

Jak se ukazuje v některých posledních insolvenčních řízeních, bude vždy nutné zkoumat chování zástavního věřitele před zahájením insolvenčního řízení, především s ohledem na to, zda jeho postup nepoškodil ostatní věřitele. Taková situace je v českém insolvenčním právu zcela nová. Spory mezi věřiteli řeší soudce jako jediná osoba, která může nahradit dosud platně neustavený věřitelský výbor. Tím však dochází k situaci, že smysl zákona - rozhodování věřitelů o osudu a majetku dlužníka se

přenáší do rukou soudce, který by měl být jen kontrolním orgánem. Pokud není pravomocně ustaven věřitelský výbor, musí o případném odvolání rozhodovat Vrchní soud, zákon však nestanoví žádnou lhůtu pro takové rozhodnutí, což je v příkrém rozporu s jinak velmi striktními a krátkými lhůtami, které stanoví insolvenční zákon v jiných případech, jako je například zveřejnění všech podání nebo přihlášení pohledávky.

Insolvenční zákon umožňuje odporovat některým právním úkonům dlužníka v insolvenčním řízení pouze insolvenčnímu správci, případně může podání žaloby uložit správcí věřitelský výbor. Odporovat lze většinou ve lhůtě jednoho roku ode dne, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku. U některých právních úkonů, kterými dlužník zvýhodnil jinou osobu lze odporovat úkonům, které byly učiněny v posledních třech letech před zahájením insolvenčního řízení. Zákon zde výslovně hovoří o možnosti odporovat zvýhodňujícím právním úkonům, které dlužník učinil ve prospěch osoby, která s dlužníkem tvoří koncern podle § 66a odst. 7 obchodního zákoníku, což znamená, že zde musí existovat stav mezi věřitelem a dlužníkem, kdy věřitel přímo či nepřímo řídí dlužníka. U zajištěného věřitele je však přinejmenším diskutabilní hovořit o koncernu, pokud se nejedná o jednoznačné majetkové propojení.

Zajímavé je zmínit v této souvislosti rakouskou insolvenční úpravu, která jednoznačně zakazuje zajištěným věřitelům sjednávat s dlužníkem navýšení zajištění nebo podstatnou změnu zajištění, pokud si je zajištěný věřitel vědom špatné finanční a ekonomické situace dlužníka a není mu předložen vhodný konkrétní finanční restrukturalizační plán. Zabraňuje se tak situaci, kdy zajištěný věřitel zvyšuje svoje zajištění vědom si špatné situace dlužníka a snaží se tak více chránit svoji pohledávku. Takový postup je však jednoznačně činěn s vědomím špatné finanční situace dlužníka a na úkor ostatních věřitelů v budoucím insolvenčním řízení.

Rakouský insolvenční zákon stanoví velmi podrobně, kterým úkonům lze odporovat nebo je lze považovat za neplatné. Rakouská právní úprava tak umožňuje diskriminovaným věřitelům, aby zahájili soudní řízení, kdy následně může nastoupit na jejich místo žalobce insolvenční správce, pokud se tak rozhodne. Pokud nikoli, může věřitel opět pokračovat ve sporu a nést pak případné náklady soudního sporu. Rakouská právní úprava zamezuje tomu, aby silnější zajištěný věřitel mohl ze své pozice již před zahájením insolvenčního řízení zvýšit svoje zajištění a tím snížit případné uspokojení ostatních věřitelů v následném insolvenčním řízení. To je situace, kterou české insolvenční právo dosud neznalo a veškerou pravomoc ohledně odporování svěruje do rukou správce. Dosud však zřejmě nebyl u nás zahájen žádný spor, ve kterém by insolvenční správce zpochybňoval zajištění věřitele, jeho rozsah a odporoval jeho sjednání z právě popsáního důvodu. Věřitelský výbor má navíc zásadní vliv na to, kdo bude osobou správce a žádný správce si zřejmě netroufne odporovat největším věřitelům, kteří by jej napříště nemuseli jako správce odsouhlasit. Za této situace se jeví jako více než vhodné, aby i ostatní věřitelé mohli odporovat přihlášeným pohledávkám ostatních věřitelů, popřípadě nárokovanému přednostnímu uspokojení z problematického zajištění.

Dalším problémem je zveřejnění zahájení insolvenčního řízení, které je soud povinen učinit vyhláškou nejpozději do dvou hodin poté, co mu došel insolvenční návrh. Za situace, kdy zhruba třetina insolvenčních návrhů je odmítána, se jeví jako zcela nevhodné, aby byl insolvenční návrh okamžitě zveřejňován. Soud navíc informuje řadu úřadů a osob o zahájení insolvenčního řízení a všichni věřitelé mohou okamžitě zjistit, kdo podal na koho jaký insolvenční návrh a z jakého důvodu. Insolvenční návrhy pak často slouží k vydírání ze strany věřitelů, jejichž pohledávka je sporná, především v oboru stavebnictví. Okamžité zveřejnění i třeba bezpředmětného návrhu zhoršuje pozici dotčené společnosti u financujících bank a dodavatelů. Bylo by vhodné, aby soud nejdříve učinil v krátké lhůtě výzvu dlužníkovi k vyjádření, případně vyzval navrhovatele k odstranění vad návrhu, které jsou rovněž velmi časté a upozornil jej na povinnost složit zálohu na náklady správce a teprve poté, kdy soud zjistí dostatečně okolnosti případu, by zveřejňoval zahájení insolvenčního řízení. Podstatou insolvenčního řízení by nemělo být okamžité zveřejňování nepodložených návrhů, nýbrž

rychlé zjištění, zda-li zde vůbec je situace pro zahájení insolvenčního řízení.

Nový insolvenční zákon zavedl do praxe nový institut reorganizace jako nový způsob řešení úpadku za pokračujícího provozu dlužníka. Bohužel, reorganizace je možná jen u dlužníků, kteří za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhli obratu alespoň 100 miliónů Kč nebo zaměstnávají nejméně 100 zaměstnanců. Na druhou stranu zákon nepočítá s institutem vyrovnání, známým podle předchozího zákona. U menších a středních podnikatelů existuje tedy řešení pouze formou konkurzu. Reorganizace by měla být umožněna i menším podnikatelům. Není nutné stanovovat věřitelům tuto vysokou hranici. Bylo by lepší ponechat na nich, pro jaké řešení se rozhodnou. Je rovněž škoda, že vyrovnání zcela zmizelo ze zákona, neboť uspokojení v konkurzech obzvláště podle nového zákona pro nezajištěné věřitele je velmi nízké. Většinu věřitelů navíc končí dlužník jako jejich stálý odběratel, což je pro ně rovněž nepříjemné. Řada věřitelů by jistě dala přednost alespoň minimálnímu zvýšení výtěžku a zachování odběratele namísto likvidačního konkurzu. Není důvod, proč jim tuto možnost brát. Pokud vyrovnání podle staršího zákona nefungovalo, pak to bylo opět proto, že zákon diktoval příliš přísné podmínky, které byl málokterý dlužník schopen splnit.

Zveřejňování jakýchkoli podání v insolvenčním řízení je bezesporu moderní formou, která šetří věřitelům značné náklady a umožňuje kdykoli zkontrolovat jakoukoli fázi řízení, nahlížet i do pohledávek ostatních věřitelů. Je otázkou, zda by však toto právo mělo jít do tak širokého rozsahu včetně zveřejňování všech příloh přihlášky pohledávky a smluv sjednaných mezi dlužníkem a věřitelem. Vzhledem k tomu, že nový insolvenční zákon v podstatě snižuje uspokojení nezajištěných věřitelů s ohledem na nutnost splácet celou hodnotu zajištění zajištěnému věřiteli, ztrácejí tak nezajištění věřitelé zájem na aktivní účasti v insolvenčním řízení. Není výjimkou, že k přezkumu pohledávek se dostaví jen několik málo věřitelů, popřípadě jediný věřitel nebo nikdo. Soud má tak značně zhoršenou možnost jmenovat zástupce věřitelů nebo věřitelský výbor. Za situace, kdy jsou věřitelé nuceni přihlašovat své pohledávky, aby na ně mohli rychleji tvořit rezervy, nemají absolutně zájem účastnit se aktivně insolvenčního řízení a vykonávat funkce ve věřitelském výboru, pokud nemají zajištěnou možnost alespoň minimální návratnosti. Bylo by tedy vhodné umožnit hlasování věřitelů i elektronickou formou nebo písemně, aby nebyli nuceni do osobní účasti. S účastí ve věřitelském výboru je spojena i odpovědnost, neboť členové a náhradníci jsou povinni vykonávat tyto funkce s odbornou péčí a odpovídají za škodu. Když nelze očekávat prakticky žádné uspokojení pohledávky, nemá samozřejmě nikdo zájem tuto funkci vykonávat a bylo by vhodné zvážit, zda by například v menších konkurzech a za pasivity věřitelů, neměl kontrolu správce převzít soud namísto zástupce věřitelů.

Samostatnou kapitolou zůstává zcela nevhodná koncepce ustanovení § 178 až § 181, kdy pokud správce zjistí přihlášenou pohledávku tak, že skutečná výše činí méně než 50 % přihlášené částky, nepřihlíží se k pohledávce vůbec. Navíc v rozsahu nad přihlášenou část musí věřitel částku pohledávky uhradit správci a osoby, které přihlášku pohledávky podepsaly, ručí za splnění této povinnosti. Věřitelé jsou zde trestáni za to, že si vůbec dovolili přihlásit pohledávku ve výši, o které se domnívali, že je správná. Nejen, že tedy jejich pohledávka nebyla dlužníkem uhrazena a zřejmě ani nebude v insolvenčním řízení, ale dostávají se navíc do nepříjemné situace osobní odpovědnosti. Nic však není nikdy úplně černobílé a řada pohledávek je předmětem soudních sporů, případně není jednoduché pohledávku přesně specifikovat. Například pokud dlužník splnil své závazky z příslušné smlouvy jen částečně, je velmi těžké stanovit, jaká část smlouvy byla vlastně splněna. Současná situace vede k tomu, že věřitelé raději ani pohledávky nepřihlašují. Pokud by je přihlásili a byly popřeny, nezbylo by jim nic jiného, než podat incidenční žalobu, která však postrádá reálný ekonomický smysl za situace, kdy uspokojení bude prakticky nulové a náklady na soudní spor by převýšily i výtěžek z insolvenčního řízení. Koncepce této části zákona je zcela nevhodná a poškozuje věřitele.

Insolvenční zákon je velmi obsáhlou normou a všichni, kteří jsou nuceni jej používat, se musí teprve učit jednotlivým postupům, jak ze strany věřitelů, správců i soudů. Bylo by však vhodné přistoupit k revizi určitých ustanovení co nejdříve tak, aby probíhající nová insolvenční řízení nebyla nadměrně poškozována některými současnými ustanoveními.



JUDr. Ing. Richard Myslil

autor je společníkem advokátní kanceláře Bubník Myslil & Partners, advokáti

[Bubník Myslil & Partners, advokáti](#)

Budova Chicago
Národní 32
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 947 317

Fax: +420 224 946 018

e-mail: info@bmpartners.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)